ביי איר אויך געווען שנותי' תמימות, די עבודה פון „בא בימים".

יא. מ'קען אויך זאָגן בהנ"ל אַ ספעציעלע שייכות לויט דער קביעות פון האַי־יאָר, וואָס דער שבת איז אויך שבת מברכים חודש כסלו, דער חודש השלישי[35] אין וועלכן ס'איז נתגלה געוואָרן פנימיות התורה, און ענין פון פנימיות התורה איז דאָך די שלימות ההתכללות פון ביידע קוים, ווי עס שטייט אין זוהר[36] אויף פנימיות התורה: „דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקות מרוח הטומאה", דאָרט זיינען ניטאָ קיין קשיות און קיין מחלוקות, נאָר שלום והתכללות.

(משיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, תשכ"ב)

תולדות

א. אויפן פסוק „ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק", שטעלן זיך די מפרשי התורה און פרעגן: נאָך דעם ווי עס שטייט „ואלה תולדות יצחק בן אברהם", צוליב וואָס דאַרף ער איבער'חזר'ן „אברהם הוליד את יצחק"? ס'איז דאָך אַ כפל הלשון.

ענטפערט מען אויף דעם פאַרשידענע תירוצים. אייניקע פון זיי:

(א) די גמרא (און מדרש) זאָגט[1], אַז צוליב דעם וואָס „היו כל אומות העולם מרננים ואומרים" — אַלע אומות העולם האָבן מרנן געווען און געזאָגט, אַז יצחק איז ניט אברהם'ס אַ זון, האָט דערפאַר דער אויבערשטער געמאַכט דעם אויסזען פון יצחק'ס פנים געענלעך צום פנים פון אברהם, האָבן אַלע געזען אַז יצחק איז אַ קינד פון אברהם'ען. און דאָס מיינט דער פסוק: „יצחק בן אברהם", ווייל עס איז דאָ אויף דעם אַ באַוויז און אַלע האָבן דער־רויף עדות געזאָגט אַז „אברהם הוליד את יצחק".

(ב) דער מדרש זאָגט[2] אויף דעם: „יצחק נתעטר באברהם ואברהם נת־עטר ביצחק", — סיי „יצחק בן אב־רהם", אַז יצחק האָט זיך געקרוינט, באַרימט מיט זיין טאַטן אברהם, און סיי „אברהם הוליד את יצחק", אבר־הם האָט זיך געקרוינט און באַרימט מיט זיין זון יצחק.

(ג) אין חסידות איז מבואר[3], אַז די עבודה פון אברהם איז געווען אין דעם קו פון חסד און אהבה, און די עבודה פון יצחק איז געווען אין קו פון גבורה און יראה, וואָס יעדער קו פון עבודה, סיי די עבודה

---

35) ראה לקוטי שיחות ח"א פ' וישלח סעיף טז: שבחודש השלישי לניסן (צדיקים) הי' התגלות נגלה דתורה, ובחודש השלישי לתשרי (בעלי תשובה) הי' התגלות פנימיות התורה. עיי"ש בארוכה.

36) זח"ג קכד, ב. הובא ונתבאר באגה"ק סי' כו.

1) בבא מציעא פז, א. תנחומא תולדות א. והובא ברש"י ר"פ תולדות. נתבאר באוה"ת ר"פ תולדות.

2) תנחומא תולדות ד. ועד"ז רבות ר"פ תולדות.

3) אור התורה שם. (באופן אחר — בתו"א תולדות, תו"ח שם).

פון אהבה און סיי די עבודה פון יראה, טיילט זיך אין צוויי כללות׳דיקע מדריגות: צוויי מדריגות אין יראה — יראה תתאה און יראה עילאה. יראה תתאה, די נידעריקערע מדריגה אין יראה מיינט, אַ מורא צו טאָן קעגן דעם אויבערשטנס ווילן צוליב דעם עונש פאַר דעם חטא, אָדער אַפילו צוליב אַ העכערן טעם, אָבער אַלץ ווייל ער האָט מורא פאַר דעם ניט־גוט וואָס דער חטא וועט איִם גורם זיין; יראה עילאה, די העכערע מדריגה אין יראה מיינט, יראת הרוממות, ער האָט מורא און שעמט זיך פאַר דער רוממות און גרויסקייט פון דעם אויבערשטן צו טאָן עפּעס אַ חטא, דאָס מיינט אַז ער האָט מורא פאַר דעם חטא אַליין ווייל ער איז קעגן דעם אויבערשטנס ווילן. אַזוי זיינען אויך אין אהבה פאַראַן צוויי מדריגות — אהבה רבה און אהבה זוטא. אהבה זוטא, די קלענערע מדריגה אין אהבה מיינט, אַז ער האָט ליב דעם אויבערשטן און ער איז מקיים זיין רצון ווייל איִם איז גוט דערפון, גוט בגשמיות, אָדער איידעלער פון דעם — ביז תכלית פון רוחניות; און אהבה רבה, די הויכע מדריגה אין אהבה איז אַז ער האָט ליב דעם אויבערשטן און טוט זיין רצון „שלא על מנת לקבל פרס", ניט צוליב דעם טוב וואָס איִם וועט דערפון אַרויסקומען.

און אַזוי ווי מעשה אבות סימן לבנים [4]) — אין דער עבודה פון יעדער אידן — ווייזט אָן תורה: צוויי מאָל אברהם — צוויי מדריגות אין אהבה, צוויי מאָל יצחק — צוויי מדריגות אין יראה. דער סדר העבודה אין די ביידע קוים איז, אַז פריער קומען די נידעריקערע מדריגות, אהבה זוטא און יראה תתאה, און דערנאָך אהבה רבה און יראה עילאה (ווי עס שטייט אין גמרא [5]): „לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמן", אַ מענטש זאָל אַלעמאָל לערנען תורה און מקיים זיין מצוות אַפילו שלא לשמה, וואָס דאָס מיינט צוליב אייגענעם גוט, — אהבה זוטא און יראה תתאה; „שמתוך שלא לשמן בא לשמן", ווייל דערפון וועט ער צוקומען צו העכערע מדריגות — אהבה רבה און יראה עילאה). און דער סדר הפסוק מערקט אויך אָן דעם סדר אין עבודה: יראה (תתאה) אהבה (זוטא) אהבה (רבה) יראה (עילאה) — ווי דאָס איז מבואר באריכות בכמה מקומות [6]).

און דאָס איז אַ הוראה צו יעדן אידן אין עבודת ה׳, אַז ער דאַרף דינען דעם אויבערשטן אין ביידע קוים פון אהבה ויראה [7]), אברהם ויצחק. ווי עס איז ידוע דער פירוש אין מאמר רז"ל „אין קורין אבות אלא לשלשה" [8]), אַז אברהם ויצחק ויעקב זיינען די אבות פון אַלע אידן, און זייערע קוין אין עבודה דאַרפן זיין ביי יעדער אידן.

די עבודה פון יעדערן פון די צוועלף שבטים מוז ניט זיין ביי יעדער אידן, אַ איד האָט זיך זיין עבודה וואָס איז מתאים צו דעם שבט פון וועלכן ער שטאַמט, אָבער

4) ראה לעיל פ׳ לך לך ובהמצוין שם.

5) נזיר כג, ב וש"נ. רמב"ם פ"ג מהל׳ ת"ת ה"ה, פ"י מהלכות תשובה ה"ה, הלכות ת"ת לאדמוה"ז פ"ד סעי׳ ג. תניא ספל"ט.

6) ראה תניא פמ"ג ובכ"מ.

7) תניא פמ"א.

8) ברכות טז, ב. וראה תו"א ר"פ וארא. ועייג"כ לקו"ש ח"ד פ׳ בלק ע׳ 1068 הערה 12.

די עבודה פון אַלע אָבות דאַרף זיין ביי יעדער אידן. אויב אַ איד טוט נאָר אין איין קו, אהבה אָדער יראה, קען זיין אַז דאָס איז ניט מצד עבודה, נאָר ווייל בטבעו[9]) איז ער נוטה צו חסד אָדער צו גבורה. די הוראה איז אַז עס דאַרף זיין עבודה[10]), און דאָס איז דורך טאָן אין ביידע קוים און אין אַלע מדריגות.

(ד) אין מדרש הנעלם, אין זוהר[11]), שטייט, אַז אברהם איז אַ רמז אויף דער נשמה

(ווי ער איז מבאר דאָרט אין זוהר[12]) די פרשה פון פטירת שרה — אַ רמז אויף דעם גוף, „ותמת שרה", דער גוף איז געשטאָרבן. און דער שטאַרבן פון גוף איז דאָס וואָס די „קרית ארבע", די פיר יסודות פון וועלכע דער גוף איז צוזאַמענגעשטעלט, ווערן פאַנאַנדערגעטיילט, וואָס זייענדיק „בארץ כנען", אין עולם הזה, זיינען זיי געווען — „היא חברון", מחובר. „ויקם אברהם מעל פני מתו", די נשמה, וואָס זי איז העכער פון מיתה און פירוד)

און יצחק, פון לשון צחוק ותענוג, מיינט דער תענוג וואָס די נשמה וועט האָבן לעתיד לבוא. און דער זוהר איז מבאר דעם פירוש הכתוב „יצחק בן אברהם": לעתיד וועט די נשמה „אברהם", זוכה זיין צום גילוי התענוג, „יצחק"; ווי אַזוי וועט זי זוכה זיין דערצו? דורך דעם וואָס „אברהם הוליד את יצחק", די נשמה דורך איר עבודה אין עולם הזה האָט מוליד געווען (אויפגעמאַכט) דעם תענוג, און אָט־דער תענוג וועט צו איר נתגלה ווערן לעתיד לבוא.

ב. מ'האָט שוין גערעדט, אַז ווען עס זיינען דאָ פאַרשידענע פירושים פון חז"ל אויף איין און דעם זעלבן פסוק, האָבן זיי אַלע אַ שייכות איינער צום צווייטן, זיי זיינען ניט קיין אינגאַנצן באַזונדערע ענינים.

פון די ראיות אויף דעם: רז"ל דרש'נען[13]) אַז דער וואָרט „שעטנז" מיינט, „שוע" (גלאַט, צעקעמט), „טווי" (געשפונען) „ונוז" (און געוועבט) און די גמרא זאָגט[14]), אַז וויבאַלד די תורה האָט אַריינגענומען די דריי זאַכן „שוע טווי ונוז" אין דעם איין וואָרט „שעטנז", איז אַ באַוויז אַז זיי אַלע זיינען פאַרבונדן איינער מיטן אַנדערן, און דערפאַר איז מען ניט חייב (מן התורה) אויף שעטנז (וואָל און פלאַקס צוזאַמען) ווען ס'איז דאָ בלויז איינער אָדער צוויי פון די דריי תנאים, נאָר דוקא ווען זיי זיינען אַלע דריי צוזאַמען. זעען מיר דערפון אַז דריי ענינים, אַפילו ווען מ'לערנט זיי אַרויס פון באַזונדערע אותיות, וויבאַלד אָבער זיי שטייען אין איין וואָרט האָבן זיי אַ פאַרבונד צווישן זיך; מכל שכן אין אונזער ענין, ווען די אַלע פיר פירושים זיינען מרומז אין די זעלבע אותיות, האָבן זיי געוויס אַ שייכות איינער צום אַנדערן. דאַרף מען פאַרשטיין ווי אַזוי זיינען די אויבן־דערמאַנטע

9) ראה תו"א תולדות יט, ג.

10) ראה תניא פט"ו.

11) ח"א קלה, א.

12) קכב, ב. וראה שו"ת הרשב"א סי' תי"ח. ד"ה רבי בנאה (נדפס באוה"ת ח"ש (קיט, ב ואילך. תמב, ב ואילך). בקונטרס מאמרי הצמח צדק למס' ב"ב).

13) כלאים פ"ט מ"ח.

14) נדה סא, ב. נת' בשו"ת הצ"צ שער המילואים סל"ח. וראה פס"ד להצ"צ (ליו"ד ס"ש).

פיר פירושים פאַרבונדן איינער מיטן צווייטן.

אַלע סיפּורים פון דער תורה זיינען דאָך אַ הוראה פאַר אונז אין עבודה[15]. איז לויטן פירוש פון חסידות פאַרשטאַנדיק די הוראה פאַר אונז, ווי אויבן געזאָגט, אַז ביי יעדן אידן דאַרף זיין ביידע קוים פון עבודה, אהבה און יראה, און ווי אַזוי זיי דאַרפן זיין. אויך לויטן פירוש פון זוהר איז פאַרשטאַנדיק צוליב וואָס די תורה דערציילט אונז אַז „יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק", ווייל ס'איז אונז נוגע צו וויסן אַז די נשמה דורך איר עבודה איז ממשיך תענוג; און אַז דער תענוג וואָס מ'איז איצט ממשיך וועט נתגלה ווערן לעתיד — וואָס די ידיעה וועגן דעם שכר המצוה פאַרגרינגערט און גיט אונז צו אַ תוספות חיות אין עבודה.

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין:

וואָס איז די הוראה פאַר אונז פון דעם וואָס „אברהם הוליד את יצחק" לויט די פירושים פון גמרא און מדרש — וואָס איז אונז נוגע אַז אין דעם דור פון אברהם'ען האָבן די אומות העולם גע'טענה'ט אַז יצחק איז ניט בן אברהם (וואָס דערפאַר האָט דער אויבערשטער באַוואָרנט אַז יצחק'ס „קלסתר פנים" זאָל זיין ענלעך צו אברהם'ס)? און אויך וואָס לערנען מיר דערפון וואָס יצחק האָט זיך באַרימט מיט אברהם'ען און אברהם האָט זיך באַרימט מיט יצחק'ן?

ג. לויט די ביידע פירושים פון גמרא און מדרש רעדט זיך אין פּסוק וועגן ענינים שלמעלה מן הטבע. על פי טבע האָט אברהם ניט געקענט האָבן קיין קינד, און די הגבלה פון טבע איז געווען ניט בלויז ווייל מצד זיין גוף הגשמי איז ער געווען אַן עקר[16], נאָר אויך די מזלות העליונים האָבן געוויזן אַז ס'איז פאַר אים אוממעגלעך צו געבוירן אַ קינד. דערפאַר שטייט[17]: „ויוצא אותו החוצה" און ווי די רז"ל זיינען מפרש[18]: „צא מאיצטגגינות שלך", אַז בכדי אברהם זאָל קענען האָבן קינדער האָט אים דער אויבערשטער אַרויסגעפירט העכער פון די באַגרענעצונגען וואָס קומען פון די מזלות. אויך דאָס, וואָס אברהם האָט זיך געקענט באַרימען מיט דער גרויסקייט פון יצחק'ן, איז געווען אַן איבערנאַטירלעכע זאַך, ווייל על פי טבע ווערן די דורות וואָס ווייטער אַלץ נידעריקער, ווי די רז"ל זאָגן[19]: „אם ראשונים בני מלאכים, אנו בני אנשים וכו'" (אויב די ערשטע דורות זיינען ווי מלאכים, זיינען מיר ווי בני אדם וכו'). און אַז אברהם האָט זיך געגרויסט מיט יצחק'ן — וואָס איז מיט אַ דור שפּעטער און דאָך האָט ער געהאַט אַזעלכע מעלות וואָס האָבן אויפגעטאָן שלימות אין דער מדריגה פון אברהם (וואָס דאָס מיינט „אברהם נתעטר ביצחק" ווי אַ קרוין מאַכט שענער דעם וואָס טראָגט איר) — איז עס אַן ענין פון העכער פון טבע.

און דאָס איז אויך די הוראה פאַר אונז, אַז יעדער איד דאַרף וויסן אַז אידן זיינען ניט אונטערגעוואָרפן די הגבלות הטבע — ניט נאָר אין ענינים רוחניים נאָר אויך אין ענינים גשמיים.

---

15) זח"ג נג, ב.

16) יבמות סד, א.

17) בראשית טו, ה.

18) שבת קנו, א.

19) שבת קיב, ב.

רוחניות׳דיקע תולדות האָט אברהם געהאַט אויך איידער יצחק איז געבוירן געוואָרן, ווי די רז״ל זאָגן[20]: „תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים״ — ובפרט לויט דעם וואָס עס איז מבואר אין קבלה[21], אַז פון יעדן זיווג אין אַ קדושה׳דיקן אופן ווי על פי תורה, ווערן געבוירן הייליקע רוחניות׳דיקע תולדות. לידת יצחק האָט אויפגעטאָן, אַז אַפילו בנוגע תולדות אין גשמיות איז אברהם ניט באַגרענעצט אין די געזעצן פון טבע.

און דאָ קומען די „ליצני הדור״[22] (די מנגדים צו קדושה[23]) וואָס אין יעדן דור) און טענה׳ן צו אַ אידן: מילא אין רוחניות׳דיקע ענינים קענסטו אויפטאָן, ווייל זיי זיינען ניט אונטערגעוואָרפן די חוקי הטבע; אָבער ווען עס האַנדלט זיך וועגן ענינים גשמיים, תולדות בגשמיות, קענסטו זיי ניט האָבן סיידן דו וועסט זיך אונטערוואַרפן אבימלך׳ן, דעם מלך און שר פון דער מדינה — „מאבימלך נתעברה שרה״ — וואָס דורך אים גייען דורך אַלע השפעות גשמיות, — אמת טאַקע נאָר דורכגיין, אָבער דאָך דורך עם[24].

„מה עשה הקב״ה״ — צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם״, האָבן אַלע געזען און עדות געזאָגט אַז „אברהם הוליד את יצחק״, אַז אויך די תולדות און השפעות אין גשמיות באַקומט אַ איד ניט פון אַבימלך ח״ו, נאָר פון אברהם — פון דער נשמה (ווי לויטן פירוש הזוהר). אויב אַ איד דערוועקט די כחות הנשמה און רעכנט זיך ניט מיט קיין שום מניעות פון דעם גוף און נפש הבהמית, זיינען דאַן אויך זיינע קערפערלעכע און גשמיות׳דיקע זאַכן ניט אונטערגעוואָרפן די געזעצן פון נאַטור.

ד. דערמיט ווערט אויך ערקלערט וואָס כ״ק מו״ח אדמו״ר האָט געזאָגט[25]: „...דאָס דאַרפן אַלע עמים וואָס זיינען על פני האדמה וויסן, אַז נאָר אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושעבוד מלכיות, אָבער אונזערע נשמות האָט מען אין גלות ניט פאַרטריבן און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבן.

„מיר דאַרפן זאָגן גלוי לעין כל, אַז וואָס עס איז נוגע צו אונזער דת, תורה ומצוות ומנהגי ישראל, האָבן מיר אידן אויף זיך ניט קיין דעה־זאָגער, און קיין שום צווינג־קראַפט טאָר אויף דעם ניט אויסגענוצט ווערן״.

לכאורה דאַרף מען פאַרשטיין די דאָזיקע רייד פון רבי׳ן: די נשמה איז דאָך אַנגעטאָן אין אַ גוף, און זי דאַרף מקיים זיין תורה ומצוות מיטן גוף און דורכן גוף אין דער גשמיות׳דיקער וועלט, איז וואָס העלפט עס אונז וואָס די נשמות האָט מען אין גלות ניט פאַרטריבן, וויבאַלד אַז די גופים זיינען דאָך יאָ אין גלות?

נאָר ווי אויבן געזאָגט, אַז די התעוררות פון דער נשמה ווירקט אַז אויך די עניני הגוף זאָלן ניט זיין פאַרטריבן אין גלות און ניט איבערגעגעבן אין שעבוד מלכיות. און דאָס דאַרף זיין אין אַן אופן גלוי לעין כל — ווי דער רבי זאָגט דעם

---

20) רש״י ר״פ נח. ב״ר פ״ל, ו.

21) ראה אור החמה לזח״ג צ, א. שער המצות פ׳ בראשית.

22) רש״י ר״פ תולדות.

23) יומא לח, סע״ב.

24) עיין אגה״ק סכ״ה.

25) ג׳ תמוז תרפ״ז, נדפס בלקו״ד ח״ד תרצב, א. סה״ש תרפ״ז ע׳ 169. ועוד.

לשון: „דאָס דאַרפן אַלע עמים וואָס זיינען על פני האדמה וויסן" — ביז אַז אויך די ליצני הדור זיינען מודה אַז אבימלך האָט ניט קיין שום בעל־הבתישקייט אויף די השפעות פון אַ אידן, אויך בגשמיות ניט.

ה. לויט דעם אויבן־געדערדטן וועט מען אויך פאַרשטיין דעם פאַרבונד צווישן די אַלע פיר פירושים — פון גמרא, מדרש, זוהר, חסידות.

גמרא איז נגלה פון תורה, דערפאַר טייטשט אויס די גמרא דעם פסוק בנוגע די אָפּענע גשמיות'דיקע ענינים ווי זיי זיינען אין עולם הזה, וואָס דאָ קען זיין אַן אָרט צו דער טענה פון לעומת זה — פון „ליצני הדור" — איז די תורה מודיע, אַז אַ איד איז אויך אין זיינע ענינים גשמיים ניט געבונדן מיט די הגבלות פון טבע.

מדרש (הגדה)[26]) איז אַ ממוצע צווישן גליא פון תורה און פנימיות התורה, רעדט דעריבער דער מדרש דעם זעלבן ענין, און אויך אין אַ העכערן אופן, ווי אַ איד איז ניט מוגבל אין טבע, אין רוחניות'דיקע מדריגות פון סדר ההשתלשלות.

אין דעם סדר פון די דורות, ווערט דאָך מיט יעדן דור ווייטער פאַרמינערט זיין רוחניות'דיקע מדריגה, — וואָס אַזוי איז עס אויך אין כללות סדר ההשתלשלות, וואָס ווייטער, איז יעדער מדריגה נידעריקער פון דער פריערדיקער. אָבער ביי אידן איז דער סדר, „עטרת זקנים בני בנים וגו'"[27]) (די קרוין פון זקנים זיינען זייערע קינדס־קינדער), וואָס אַן עטרה איז דאָך העכער איבערן ראש, דאָס הייסט, אַז ביי אידן גיבן צו די קינדער אַ דערהויבנקייט אין די אבות. איז עס דאָך העכער פון דער מדידה און הגבלה פון סדר ההשתלשלות.

(און דעריבער באַוואָרנט ניט דער מדרש לויטן צווייטן פירוש די טענה פון לעומת זה, ווייל דער מדרש רעדט דאָ וועגן די דרגות אין רוחניות וואו ס'איז מלכתחילה קיין אָרט ניטאָ פאַר די טענות פון לעומת זה, במילא דאַרף מען עס ניט שולל זיין).

חסידות, וואָס איר ענין איז צו מבאר זיין די דרכים אין עבודה, ערקלערט אויך דאָ דעם סדר העבודה ווי אַזוי מ'קען צוקומען און זיך אַוועקשטעלן העכער פון טבע און סדר השתלשלות: בשעת אַ איד דינט דעם אויבערשטן מיט ביידע מדות, אהבה און יראה צוזאַמען, וואָס דורך דעם איז ער משנה די איינגעשטעלטע טבע פון די מדות — ווייל נאָר אין עבודת ה' קען עס אַזוי זיין[28]), אָבער מצד הטבע קענען ניט זיין ביידע מדות פון אהבה ויראה אינאיינעם — איז אויב מען פירט זיך לויט דער הוראה פון פירוש ותורת החסידות צו אַרויסגיין פון טבע מדותיו, איז מען אים אויך מלמעלה משפיע אין אַן אופן פון למעלה מהטבע אין אַלע ענינים, סיי אין די רוחניות'דיקע מדריגות (כפירוש הנוסף במדרש) און סיי אין די

26) ראה אגה"ק סו"ס כג. לקו"ת ויקרא (ה, ד). אוה"ת בא עה"פ ולקחתם (ע' שכ).

27) משלי יז, ו. הובא בתנחומא שם.

28) ספרי דברים ו, ה.

גשמיות׳דיקע זאַכן (כפירוש הגמרא).

זוהר, וואָס איז נסתר דתורה, איז מבאר די ענינים ווי זיי וועלן זיין לעתיד, און ער זאָגט אַז (דורך דער עבודה פון „יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק״ לויט די אַלע אויבנדערמאָנטע דריי פירושים, איז) אַ איד זוכה צום תענוג שלמעלה.

ו. ס׳איז ידוע [29] דער פירוש פון „ששכר מצוה מצוה״, אַז דער שכר פון מצוה איז די מצוה אַליין. ד. ה. אַז דער שכר פאַר מצוות איז ניט קיין אַנדער זאַך וואָס וועט קומען ווי אַ באַלוינונג פאַר די מצוות, נאָר דער שכר וועט זיין די מצוות גופא ווי זיי וועלן אַנטפּלעקט ווערן לעתיד.

וואָס לויט דעם איז נאָך מערער פאַרשטאַנדיק די שייכות פון פירוש הזוהר וואָס רעדט וועגן דעם שכר העבודה, מיט די פריערדיקע דריי פירושים, וועלכע רעדן וועגן דער עבודה אַליין, ווייל „ששכר מצוה — מצוה״.

ז. אין חסידות איז מבואר דער טעם אויף דעם וואָס ווען יצחק איז געבוירן געוואָרן שטייט [30] צחוק עשה לי אלקים: שם אלקים ווייזט אויף העלם, ווי עס שטייט [31] „כי שמש ומגן הוי׳ אלקים״, אַז די צוויי שמות הוי׳ און אלקים ווערן פאַרגליכן צו שמש און מגן, הוי׳ — שמש, און אלקים איז ווי דער מגן, וואָס פאַרשטעלט אויפן שמש, ווייל „אלקים״ איז בגימטריא „הטבע״ [32], און טבע פאַרשטעלט אויף אלקות.

און דאָס מיינט „צחוק עשה לי אל־קים״, אַז דורך דעם וואָס מ׳איז מברר די זאַכן וואָס זיינען פאַרשטעלט אין טבע (בגימטריא אלקים), ווערט דער צחוק ותענוג למעלה, ווייל דערמיט פירט זיך אויס די כוונה העליונה פון דירה בתחתונים.

אַ מענטש איז באַשאַפן אין צלם ודמות שלמעלה, איז אויך אין אָדם שלמטה פאַראַן אַ נשמה מיט אַ גוף וואָס זיי זיינען אַ דוגמא צו הוי׳ און אלקים [33]. נשמה איז בדוגמת הוי׳, און גוף וואָס איז מעלים אויף דער נשמה — אלקים, און דער צחוק און תענוג שלמעלה ווערן פון בירור הגוף דוקא, ווייל אין דעם גוף פירט זיך אויס די כוונה.

און ווייל עיקר הכוונה איז צו מברר זיין דעם גוף, דערפאַר וועט לעתיד דער גוף זיין העכער פון דער נשמה, די נשמה וועט מקבל זיין פון גוף [34], ניט ווי היינט, וואָס דער גוף איז מקבל פון דער נשמה. נאָר צוליב דעם וואָס די נשמה איז מברר דעם גוף, דערפאַר וועט אויך זי באַקומען איר שכר, אַז זי וועט מקבל זיין פון דעם תענוג שלמעלה וואָס זי האָט אויפגעטאָן מיט איר עבודה אין גוף [35].

---

29) אבות פ״ד מ״ב. וראה תניא פל״ט. „היום יום״ כ״ה אייר, ח׳ חשון.

30) בראשית כא, ו. תו״א תולדות רד״ה מים רבים.

31) תהלים פד, יב.

32) פרדס שער יב, פ״ב. ובשל״ה שער

האותיות אות קדושה בהגהה ד״ה והנה מוסיף על הראשונות (פט, א) משמע קצת שכן הוא בזוהר.

33) ראה שער היוה״א פ״ו.

34) ראה ד״ה לכל תכלה רנ״ט. תו״ש ע׳ קכז. מים רבים תשי״ז (בסה״מ מלוקט ח״א).

35) כמו עבודת השמחה עכשיו (שהיא דוגמת וגורמת התענוג דלעתיד), דאף שצריכה להיות נרגשת בגוף הגשמי, מ״מ באה מצד הנשמה דוקא (שגופו נמאס ומתועב אצלו ושמחתו היא שמחת הנפש לבדה (תניא פל״ב)), והיא ממשכת את השמחה בהגוף.

און דאָס איז די שייכות פון פירוש הזוהר — שכר העבודה — מיט די אַנדערע דריי פירושים — עבודה: די עבודה איז וואָס די נשמה טוט אויף אין גוף אַז ער גייט אַרויס פון די הגבלות הטבע, און דערמיט איז זי גורם דעם תענוג שלמעלה פון דעם גוף — „אברהם הוליד את יצחק"; און דערפאַר וועט זי לעתיד באַקומען איר שכר, אַז זי וועט מקבל זיין פון דעם דאָזיקן תענוג וואָס זי האָט ממשיך געווען — „יצחק בן אברהם".

(משיחות שבת מבה"ח כסלו תשכ"א)

ויצא

א. יעקב אָבינו ווערט אָנגערופן „בחור שבאבות"[1] (דער אויסדער־ווילטער פון די אָבות). איינע פון די שלימות'ן פון יעקב אָבינו לגבי די אבות אברהם און יצחק איז: „אברהם — יצא ממנו ישמעאל" און „יצחק — יצא ממנו עשו", ד. ה. אַז זייערע מדריגות פון קדושה האָבן דערגרייכט ניט אַלע זייערע קינדער, ס'איז געווען אויך אַ „יצא ממנו", ישמעאל און עשו זיינען אַרויסגע־גאַנגען פון זייער שייכות צו אברהם און יצחק. אָבער ביי יעקב איז גע־ווען „מטתו שלימה"[2], אַלע זיינע קינדער זיינען געווען גאַנץ, ווייל צו זיי אַלעמען האָט דערגרייכט די קדו־שה פון יעקב אָבינו.

(הגם אַז תורה רופט אָן די מעשה ראובן: „בלבל יצועי אביו", — ווייל כאָטש „כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה" (דער וואָס זאָגט אַז ראובן האָט געזינדיקט האָט ער דע־רין אַ טעות) און דאָ למטה איז ער ניט באַגאַנגען קיין חטא, נאָר ער האָט עס געטאָן צוליב כיבוד אם, ווי ס'איז מבואר דאָרט אין גמרא[3], וויבאַלד אָבער די תורה אַליין ברענגט אַז ס'קען זיין אַ מיינונג, און „אומר" אַז „ראובן חטא", באַווייזט דאָס גופא אויף אַ געוויסן חסרון אין דער הויכער מדריגה וואו ראובן איז גע־שטאַנען, ווי אַרומגערעדט כללות ענין זה בכמה מקומות און אויך בביאור אין חסידות אָנהויבנדיק פון בעש"ט[4]. פונדעסטוועגן האָט אויך ראובן באַ־קומען אַלע ענינים פון יעקב אָבינו, און אדרבה, נאָך מער פון זיינע ברידער, „יתר שאת ויתר עז"[5]), וואָס דערפאַר ווערט ער אויך „בשעת הקלקלה" גערופן „בכור יעקב". ווי מבואר פון דעם פירוש במאמר רז"ל[6]: „כבד את אביך, לרבות אחיך הגדול" — אַז פון „את אביך" לערנט מען אַרויס אַז מען דאַרף אָפּגעבן

---

1) ב"ר פע"ו, א. וראה זח"א קיט, ב. קמז, ב. ועוד.

2) ויק"ר פל"ו, ה. וראה ג"כ פסחים נו, א. ספרי דברים ו, ד. שם לב, ט.

3) שבת נה, ב.

4) ראה יבמות קכא, ב (עה"פ וסביביו נשערה). נת' בקונטרס ומעין מט"ו. ולהעיר מתולדות יעקב יוסף ס"פ לך. ד"ה אם רוח המושל תרצ"ה ובהקדמתו ע"ד אדמו"ר האמצעי והצ"צ (סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 712 ואילך).

5) בראשית מט, ג. וראה פרש"י וישלח לה, כג (ע"פ ב"ר שם). — והוא כדעת ר"א המודעי (ב"ר פצ"ח, ד).

6) זח"ג פג, א. סהמ"צ להרמב"ם שורש ב. וראה כתובות קג, א.